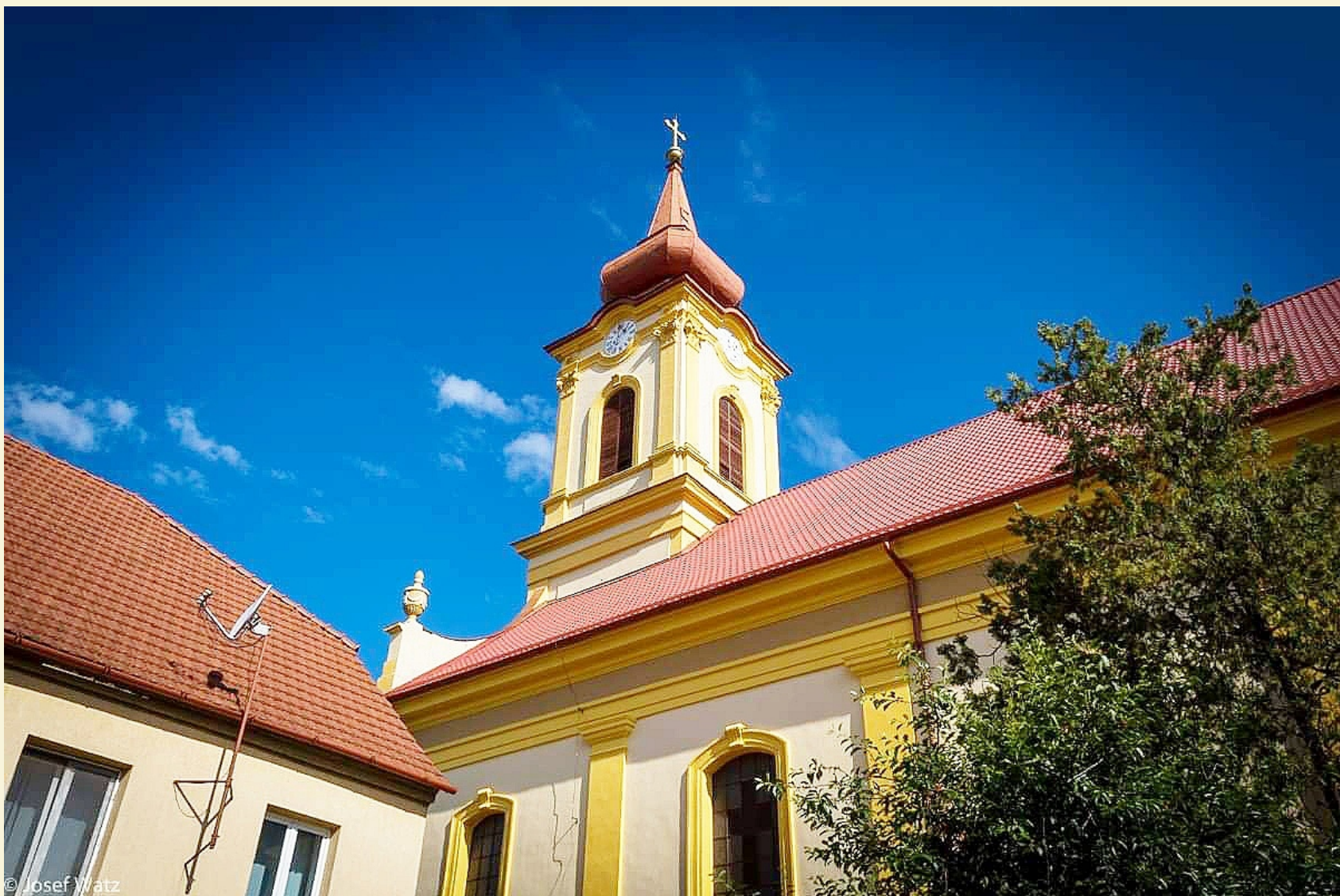

Die Banater Schwaben und die Deutschen aus Partium / Kreischenland

An seinem ersten Besuch im Banat, 1906, war der Historiker Nicolae Iorga von dessen Bewohnern sehr beeindruckt. „*Mit derartigen Wohnungen und Bekleidung, gesund und munter, schön von wuchs, mutig und selbstsicher, können sich die Banater wohl rühmen, daß sie die Stirn des Landes wären*“. Ähnlich heben sich auch die Ortschaften mit deutscher Bevölkerung im Kreis Arad hervor. Das Gebiet südlich der Marosch gehört zum Banat, der nördliche Teil wird zum Kreischenland (Partium) gerechnet. Auch die in Partium wohnhaften Deutschen nannten sich selbst „Banater Schwaben“, bis etwa gegen Kischjene (Chişineu Criş), zumal sie der selben Herkunft wie die Bewohner des historischen Banates südlich der Marosch waren hierher gezogen in den drei Schwabenzügen im XVIII. Jahrhundert, aus den deutschen Landen Schwaben, Baden, Pfalz, Bayern, Franken, Mosel, Reinland. So kommt es, daß die Schwaben im Kreis Arad zwar verschiedene Dialekte sprechen, unterschiedliche Trachten haben, aber dennoch ähnliche Brauchtümer pflegen. Die Gemeinden Segenthau (Schag), Neuarad, Klein-Semiklosch, Sigmundhausen, Kreuzstätten, Saderlach, Deutsch-Sanktpeter, Sicksessig, Semlak, Grossperg, Neupanat, Sanktanna, Komlosch (Altsanktanna), Schimand, Schittloch, Otlaka, Sanktmartin, Matscha, Glogowatz, Hellburg (Schiria), Galscha, Paulisch, Lippa, Neudorf, Guttenbrunn, Wiesenhaid, Traunau, Engelsbrunn u.a. waren Zentren der deutschen dörflichen Zivilisation und Kultur im Kreis Arad. Obwohl die deutsche Bevölkerung größtenteils nach Deutschland zurück ausgewandert oder in die Großstädte umgezogen ist, kann man hier immer noch die Werte und Zeichen des Nachlasses erkennen, welche diese in einer Anwesenheit von fast 300 Jahren geschaffen haben.

Michael Szellner, Vorsitzender des Demokratischen Forums der Deutschen in Arad

Şvabii din Banat și germanii din Crişana

În prima sa vizită în Banat, în 1906, istoricul Nicolae Iorga a rămas extrem de impresionat de locuitorii săi. „Cu astfel de locuințe și veșminte, sănătoși, vioi, frumoși, îndrăzneți și siguri, bănăţenii se pot lauda că ei sunt fruncea”. La fel se evidențiază și localitățile cu populație germană, aflate în județul Arad. Partea la sud de Mureș ține de Banat, partea dinspre nord ține de Crişana (Partium). Chiar și cei din Crişana se denumeau „şvabi bănăţeni”, până către Chişineu Criş, fiind de aceleași neam cu cei din Banatul istoric veniți în cele trei valuri de colonizare, în secolul XVIII, din landurile germane Suebia, Baden, Palatinat, Bavaria, Franconia, Mosel, Renania. Astfel şvabii din județul Arad vorbesc dialecte diferite, au porturi diferite, dar obiceiuri asemănătoare. Comunele Şagu, Aradul Nou, Sânicolau Mic, Mureşel, Cruceni, Zădăreni, Sânpetru German, Secusigiu, Semlac, Peregu Mare, Horia, Sântana, Comlăuș, Şimand, Şiclău, Grăniceri, Sânmartin, Macea, Glogovăț, Şiria, Galşa, Păuliș, Lipova, Neudorf, Zăbrani, Tisa Nouă, Aluniș, Fântânele ș.a. au fost centre ale civilizației și culturii rurale germane din județul Arad. Deși populația germană a emigrat în mare parte înapoi spre Germania ori a migrat înspre orașe, încă se mai recunosc vestigiile patrimoniului creat de aceștia vreme de aproape 300 de ani.

Michael Szellner, Președintele Forumul Democrat al Germanilor din Arad

Engelsbrunn:

- 1766 fand die Österreichische Kolonialisierung statt, mit 97 Kolonistenfamilien, die insgesamt 352 Personen zählten

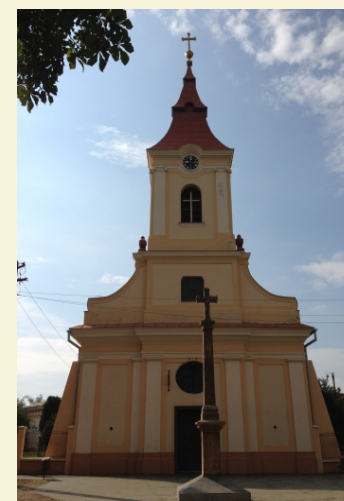

- Die Ansiedler waren aus dem Trierischen (Rheinland), Lothringen, Luxemburg, dem Saarland und dem Reich. Insgesamt wurden in Engelsbrunn 104 Familien mit etwa 500-600 Personen angesiedelt.

- Der Gründer, Josef Neumann, hatte auf den Brunnen in der Mitte des Dorfes einen Engel stellen lassen, der das Wasser schützen sollte. Daher kommt die deutsche Ortsbenennung „Engelsbrunn“. Ab 1948 erhielt es den Namen Fântânele (rumänisch: Brunnen).

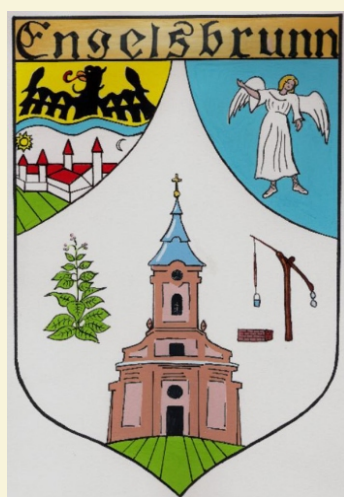
- Ein Sonderkapitel in der Bevölkerungsentwicklung von Engelsbrunn (sowie der meisten Gemeinden im Banat) stellt die Auswanderungswelle nach Amerika Anfang des 20. Jahrhundert dar: ca. 500 Passagiere der Auswanderungsschiffe stammten aus Engelsbrunn.

- Es gibt ein Wörterbuch „Engelsbrunner Dialekt Deutsch“, welches ungefähr 2000 Wörtern im Engelsbrunner Dialekt enthält.

Fântânele:

- În 1766 a avut loc colonizarea a 97 de familii, care însumau 352 de persoane.

- Coloniștii veneau din Renania, Lorena, Luxemburg, Saarland și din regat. În total s-au stabilit 104 familii în Fântânele, care au însemnat ca. 500-600 suflete.

- Întemeietorul, Josef Neumann, a amplasat pe fântâna din mijlocul satului statuia unui înger, care să păzească apa. De aici provine denumirea de „Engelsbrunn” Fântâna îngerului. Din 1948 numele oficial al localității este Fântânele.

- Un episod mai special în istoria demografiei localității este valul de emigrări spre America, de la începutul secolului 20: aprox. 500 de pasageri de pe vasele care plecau spre „lumea nouă” veneau din Engelsbrunn.

- Există un dicționar „Dialectul german din Fântânele Limba Germană”, care cuprinde ca. 2000 de cuvinte din dialectul local.

- Sărbători tradiționale: Fărșangul, sărbătoarea pomului de mai, Majalus (sărbătoarea sfârșitului de an școlar la sfârșit de iunie), Hramul Bisericii, Pelerinajul spre Maria Radna, Balul Strugurilor, tăierea porcului și întâlnirile tinerilor („Rai”), de fiecare dată la casa unei fete din sat.

- Din meseriile tradiționale făceau parte împletirea coșurilor și cultivarea tutunului.

Wiesenhaid

- Wiesenhaid wurde 1771, zur Zeit des Theresianischen Schwabenzugs von dem Lippaer Salzeinnehmer, Carl Samuel Neumann Edler von Buchholt, mit deutschen Kolonisten auf dem Überland des rumänischen Dorfes Firiteaz angesiedelt.

- Bis zum Zweiten Weltkrieg lag der Bevölkerungsanteil der Deutschen zwischen 95-99 Prozent. Ab 1945 begann der Zuzug von Rumänen aus dem Kreis Bihor, einhergehend mit der Auswanderung der Deutschen.

- Verwaltungsmäßig gehört Wiesenhaid zur Gemeinde Engelsbrunn.

- Nach der Ansiedlung mit deutschen Kolonisten, im Jahr 1771, erhielt der Ort die amtliche Bezeichnung „Wiesenhaid“. Seit 1945 ist der amtliche Name „Tisa Nouă”.

Tisa Nouă

Tisa Nouă a fost întemeiată în 1771 de către vânzătorul de sare din Lipova, Carl Samuel Neumann Edler von Buchholt, cu coloniștii germani de pe teritoriul satului românesc Firiteaz.

Până la cel de-al doilea război mondial, germanii au constituit între 95%-99% din populație. După 1945, tot mai mulți români din județul Bihor s-au mutat aici iar populația germană a emigrat.

Administrativ, Tisa Nouă aparține de comuna Fântânele.

După stabilirea coloniștilor germani în 1771, localitatea s-a numit oficial „Wiesenhaid”. Din 1945 numele oficial este „Tisa Nouă”.

Baumgarten

- Die Ortschaft wurde 1843 gegründet, indem 30 deutsche Familien aus Neupanat hier angesiedelt wurden. 1846 kamen weitere 30 deutsche Familien aus Glogowatz hinzu.
- 1853 wurden 60 ungarische Familien angesiedelt, also war Baumgarten nie ein ausschließlich deutsches Dorf, weswegen sich in der Praxis der ungarische Name Fakert teilweise auch bei der deutschen Bevölkerung durchgesetzt hat.
- Der Name „Baumgarten“ kommt von dem Direktor der k.k. Tabakregie Andreas von Baumgartner (1793/1865). Ab 1920 ist aber der amtliche Ortsname Livada.
- Die ersten Kolonisten waren bemusst eine gewisse Fläche mit Tabak anzubauen und den Ertrag gegen eine fremdbestimmte Summe abzugeben.
- Die Kirche wurde 1875 erbaut und dem Hl. Wendelin geweiht. Die Kirchweih findet am ersten Sonntag nach dem 20. Oktober statt.
- 1855 wird eine römisch-katholische Grundschule gegründet, die 1877/1878 138 Schüler hatte.

Livada

- Localitatea a fost înființată în 1843, când 30 de familii de etnie germană din Horia s-au stabilit aici. În 1846 li s-au mai alăturat 30 de familii din Vladimirescu.
- În 1853 au fost mutate 60 de familii maghiare în Livada, așa că acesta nu a fost niciodată un sat cu populație în proporție de 100% germană. Numele în limba maghiară de Fakert s-a impus și la ceilalți locuitori.
- Numele german „Baumgarten“ (română: livadă) vine de la fostul director al Regiei imperiale de tutun Andreas von Baumgartner (1793/1865). Începând din 1920 numele localității este Livada.
- Primii coloniști aveau obligația de a cultiva două jugăre de tutun anual iar producția să o predea „Oficiului de Răscumpărare a Tutunului” contra unor sume ce se stabileau anual.
- Biserica romano-catolică a fost ridicată în 1875. Hramul bisericii se sărbătorește în prima duminică după data de 20 octombrie
- În anul 1855 la Livada ia ființă o școală elementară mixtă de confesiune romano-catolică. Școala avea în 1877/1878 138 elevi.

Gutenbrunn / Zăbrani

Herkunft und Mundart

Aus der Historia Domus des Gutenbrunner Pfarrers Baschinger von 1765 können wir entnehmen, dass der Ort 1724 mit den ersten deutschen Siedlern seinen Anfang nahm. Es waren 16 Familien die römisch-katholischer Konfession, deutscher Nationalität und von Beruf Bauern waren. Der Ortsname Gutenbrunn ist auf die guten Brunnen zurückzuführen, die die Ansiedler vorgefunden hatten. Die ungarische Bezeichnung von Gutenbrunn, Hídegkut, leitet sich von kalter Quelle ab. In den Folgejahren kamen weitere Familien, vor allem aus dem Odenwald, nach Gutenbrunn. Der Weinheimer Professor Emil Maenner stellte 1927, bei seinen Nachforschungen im Banat fest, dass die Gutenbrunner einen Odenwälder Dialekt sprechen, alseinzige Gemeinde im Banat. Vom 3.06.1934 - 6.06.1934 weilten Gäste aus Gutenbrunn in Fürth, eine Freundschaft wurde besiegelt. Am 7. Juni 2003 wurde das Freundschaftsversprechen zwischen den Gemeinden Fürth/Odenwald und der Gemeinde Zăbrani/Gutenbrunn unterzeichnet.

Kirche und Schule

Bereits 1736 begann der Bau einer Kirche (diese fiel 1866 einem Großbrand zum Opfer) und einer Schule. Ohne Jahresangabe wird der Bau der Wendelin-Kapelle angegeben. Die jetzige, große Kirche wurde 1870-1872 erbaut. Die Einweihung erfolgte auf Kreuzerhöhung am 14. September 1872. Das heutige Schulhaus wurde 1893 fertiggestellt.

Persönlichkeit

Am 22.10.1852 wurde Adam Müller-Gutenbrunn in Gutenbrunn geboren. Er ist am 5.01.1923 in Wien verstorben. Seine letzte Ruhestätte befindet sich auf dem Zentralfriedhof in Wien, wo er ein Ehrengrab erhielt. Müller-Gutenbrunn war ein deutsch-österreichischer Schriftsteller, Journalist, Bühnenautor, Theaterdirektor, Kritiker und Nationalrat. Nachdem sein Hauptwerk, der Roman „Der große Schwabenzug“ (1913) erschienen war, wurde er in der Folge als der „Schwabendichter schlechthin“ bezeichnet. Das Adam Müller-Gutenbrunn Museum in Gutenbrunn verfügt über fünf Ausstellungsräume und wurde in der Ortsmitte im Postgebäude eingerichtet.

Tracht/Brauchtum

Bis zur Aussiedlung wurden die Sitten und Gebräuche weitergepflegt. Dazu gehörten: das Weihnachtsfest mit Christkind, begleitet von Mädchen und Burschen mit einem gebastelten Esel, das Neujahrsfest mit Neujahrslied, die Faschingsumzüge und der Faschingsball, Ostern und Pfingsten (hier mit einem Umzug) und das Kirchweihfest, das das prachvollste Fest des Jahres war.

Hiltrud Leber, Stellv. Vorsitzende, Heimatortsgemeinschaft Gutenbrunn

Proveniență și dialect local

În Historia Domus a preotului Baschinger din 1765 putem afla, că localitatea a luat ființă în anul 1724, când au venit primii coloniști germani. Au fost 16 familii de țărani de rit romano-catolic și de etnie germană. Numele localității provine de la fântânile bune, pe care coloniștii le-au găsit aici (germ. „gute Brunnen“ = fântânile bune). În anii următori au venit și alte familii din Odenwald și s-au stabilit aici. Profesorul Emil Maenner a observat în 1927 că locuitorii din Zăbrani sunt singurii din întreaga regiune a Banatului care vorbesc dialectul din Odenwald. Între 3.06.1934 - 6.06.1934 mai mulți oaspeți din Zăbrani au vizitat localitatea Fürth din Germania și s-a format o prietenie. În 7. iunie 2003 cele două localități s-au înfrățit.

Biserica și școala

În 1736 s-a început construcția unei biserici (clădirea a ars în 1866) și a unei școli. Anul construcției Capelei Wendelin nu ne este cunoscut. Clădirea bisericii actuale a fost construită în 1870-1872. Aceasta a fost înființată în 14 septembrie 1872. Construcția școlii a fost finalizată în 1893.

Personalități

La 22.10.1852 s-a născut Adam Müller-Gutenbrunn în Zăbrani. El a decedat în 5.01.1923 la Viena. Este înmormântat în cimitirul central din Viena. Müller-Gutenbrunn a fost scriitor, jurnalist, dramaturg, director de teatru, critic și parlamentar austriac. În urma publicării romanului său „Der große Schwabenzug“ (1913), a fost considerat „Poetul Șvabilor”. Muzeul Adam Müller-Gutenbrunn din Zăbrani se află în centrul localității în incinta fostei clădiri a poștei.

Portul popular și tradiții

Tradițiile au fost păstrate cu sfințenie din tată în fiu. Din acestea fac parte: Sărbătoarea Crăciunului cu pruncul Isus, însoțit de fete și băieți cu un măgar confecționat de copii, Sărbătoarea Anului Nou cu Cântecul de Anul Nou, Fărșangul cu paradă de costume și bal mascat, Paștele și Rusaliile (tot cu o paradă) și sărbătoarea Hramului Bisericii (Kirchweih), care era cea mai magnifică sărbătoare a anului.

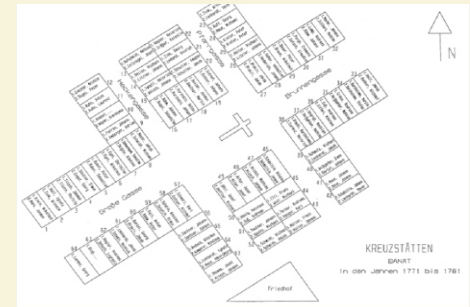
Hiltrud Leber, Vicepreședinte, Heimatortsgemeinschaft Gutenbrunn

Kreuzstätten

- Kreuzstätten gehört zur Gemeinde Şagu (Segenthau)
- Die Ortschaft wurde 1771-1772 mit 62 deutschen Familien (280 Personen) aus Würzburg, Straßburg, Bamberg, Elsaß-Lothringen, Böhmen und aus der Schweiz besiedelt.
- Das Dorf wurde in Form eines Doppelkreuzes angelegt mit der Kirche im Mittelpunkt. Ob dies der genaue Grund für den Namen des Dorfes ist, weiß man nicht. Eine andere Geschichte besagt, dass die Siedler hier ein Holzkreuz vorgefunden haben und eine wiederum andere Variante ist, dass man beim Fundamentgraben ein goldenes Kreuz gefunden hat.
- 1780 beginnt der Bau der Kirche. Diese wird am 14. September 1783 (Fest der Kreuzerhöhung) eingeweiht. Am Fest der Kreuzerhöhung wird auch das alljährliche Kirchweihfest begangen.
- 1782 wurde die Ortschaft umgestaltet und ausgeweitet.
- 1784 wurde das erste Schulgebäude errichtet. 1908 begann man mit dem Bau der Staatsschule, die auch heute noch besteht.

Cruceni

- este un sat în comuna Şagu din județul Arad
- Colonizarea localității are loc între 1771-1772, în cursul celui de-al doilea val de colonizare cu șvabi, când 62 de familii s-au stabilit aici.
- Satul a fost proiectat în forma unei cruci duble iar biserica era în centru. Nu se știe sigur, dacă de aici vine numele satului. O altă variantă afirmă că primii coloniști au găsit o cruce de lemn la fața locului și o altă legendă spune, că s-a găsit o cruce de aur în timp ce se săpau fundațiile caselor.
- Din 1780 s-a început construcția bisericii. Aceasta este sfințită la 14 septembrie 1783 (Înălțarea Sfintei Cruci).
- În 1782 localitatea a fost extinsă și forma satului s-a schimbat.
- În 1784 a fost construită prima școală. În 1908 a început construcția școlii de stat, care există și astăzi.

Segenthau

- Amtlicher Name: Şagu, deutsch Segenthau, volkstümlich Dreispitz und ungarisch Németság
- Der Name Dreispitz soll entweder von der Huttracht der Einwanderer kommen oder von dem erstgebauten Haus der Siedlung, dessen Dachstuhl drei Spitzen hatte.
- Carl Samuel Neumann Edler von Buchholt siedelte 1770/71 die ersten deutschen Kolonisten in Segenthau an und ließ zunächst 77 Häuser bauen. Es waren 75 deutschen Familien mit 320 Personen.
- 1771 wurde gleich auch die katholische Pfarrei gegründet.
- 1781 wurde der gesamte Ort mit Bewohnern versteigert. Neue Besitzer waren die Barone Stefan Atzel und Ignaz Vörös und die Dreispitzer waren wieder unter Feudalherrschaft.
- Hauptbeschäftigung war der Ackerbau (Getreide und Taback).
- Eine Mühle wurde 1912 erbaut und 1932 erweitert und war über die Grenzen der Gemeinde hinaus bekannt.
- Segenthau hatte auch ein schönes Kastell inmitten einer Parkanlage mit altem Baumbestand und war mit kostbaren Möbeln ausgestattet. Dieses wurde aber 1924 abgerissen.

Şagu

- Denumiri: Şagu în română, Segenthau și Dreispitz în germană și Németság în maghiară
- Carl Samuel Neumann Edler von Buchholt a adus în 1770/71 primii coloniști germani în Şagu și construiește 77 de case aici. Au fost 75 de familii cu 320 de persoane.
- În 1771 se înființează și prima parohie catolică în Şagu.
- În 1781 întreaga localitate a fost vândută printr-o licitație, împreună cu toți locuitorii, care s-au trezit din nou sub un regim feudal.
- Ocupația principală a locuitorilor a fost agricultura (cereale și tabac).
- În 1912 a fost construită o moară, care a fost extinsă în 1932 și a fost renumită și dincolo de granițele localității.
- Aici a existat cândva și un castel frumos, înconjurat de un parc cu pomi înalți și mobilat cu mobilă scumpă, dar în 1924 a fost demolat.

Semlak

- Ersten bekannten Aufzeichnungen zufolge, gehörte der Ort dem ungarischen König Andreas II., der ihn 1256 dem römisch-katholischen Bischof von Csanád schenkte
- 1819 kamen die ersten deutschen Siedler hierher. Die Besiedlung der Gemeinde Semlak mit Deutschen geschah durch eine innerungarische Migration. Die späteren Semlaker Deutschen haben ihre eigene Geschichte, die wenig mit der Geschichte der Banater Schwaben gemeinsam hat.
- Im Laufe des 19. Jahrhunderts bilden sich zwei starke deutsche Gemeinschaften heraus: Die "Beriner" (evangelisch) und die "Gubaschen" (reformiert). Beide Gemeinschaften bewohnten ihre jeweiligen Ortsteile getrennt, bis in die heutige Zeit.
- Die Semlaker Deutschen bildeten, nach den Rumänen, immer die zweitstärkste Bevölkerungsgruppe im Dorf.
- Mit den siebziger Jahren beginnt auch in Semlak die große Auswanderungswelle nach Deutschland, die in den Jahren nach der rumänischen "Revolution" ihren Höhepunkt erreichte
- 1977 lebten in Semlak 1065 Deutsche, 1994 waren es nur noch etwa 200

Semlac

- Conform primelor înregistrări cunoscute, locul aparținea regelui maghiar Andreas al II-lea, care l-a dăruit în 1256 episcopiei romano-catolice din Csanád
- În 1819 vin primii coloniști de etnie germană, însă aceștia vin din interiorul regatului Ungariei și au puțin în comun cu șvabii bănățeni.
- În secolul al 19.-lea se evidențiază două comunități germane puternice: "Berinii" (evangelici) și "Gubaschen" (reformați). Ambele comunități locuiesc până azi în părți diferite ale satului.
- Germanii din Semlac au fost după români a doua cea mai numeroasă comunitate etnică din sat.
- În anii 70 începe emigrarea spre Germania, care își are punctul culminant după revoluția din 1989.
- În 1977 trăiau 1065 germani în sat, în 1994 au mai rămas ca. 200

Glogowatz (Vladimirescu rumänisch, Glogovác ungarisch)

- Eine Gemeinde die nördlich der Marosch liegt, 7km östlich von der Hauptkreisstadt Arad
- Dem archäologischen Daten nach gab es hier Siedlungen seit römischen Zeiten, doch schriftlich wurde die Gemeinde erst 1752 erwähnt
- Johann Georg Freiherr von Harruckern (1664/1742), der unter dem österreichischen Heerführer Prinz Eugen von Savoyen kämpfte, erhielt für seine Verdienste ausgedehnte Güter in Ungarn, unter denen auch Glogowatz war. Er begann mit der Besiedlung dieser Güter.
- Sein Sohn Dominik Baron von Harrucker (1696/1775) setzte diese Besiedlung fort
- Baron Harrucker ließ vorwiegend im bayrischen Franken Siedler anwerben und auf eigene Kosten mit Schiffen bis Gyula bringen.
- Zwischen 1741 und 1756 siedelten sich 24 deutsche Familien aus Franken, hauptsächlich aus den Gebieten Würzburg und Bamberg, an.
- Zwischen 1765 und 1771 wurden in Glogowatz insgesamt 167 Ansiedlerfamilien kolonisiert.
- 1767 gab es schon eine römisch-katholische Pfarrkirche, diese Kirche ist aber abgebrannt; eine neue Kirche wurde 1887 erbaut
- Der Ortsname Glogowatz soll von einem serbischen Anführer einer Räuberbande, namens Glogow, stammen
- Nach dem zweiten Weltkrieg wurde der amtliche Name der Ortschaft Vladimirescu
- Die Kirchweih feiert man am 16 Mai.

Vladimirescu

- Conform datelor arheologice, aici au existat așezări încă din epoca romană, dar localitatea a fost menționată în scris doar în 1752.
- Johann Georg Freiherr von Harruckern (1664/1742), care a luptat pentru prințul Eugen de Savoia, a primit numeroase bunuri în Ungaria pentru serviciile sale, inclusiv localitatea Glogowatz. A început să colonizeze aceste moșii.
- Fiul său Dominik Baron von Harrucker (1696/1775) a continuat această colonizare.
- Baronul Harruckern a recrutat coloniști în special în Franconia bavareză și i-a adus la Gyula pe navă pe cheltuiala sa.
- Între 1741 și 1756, 24 de familii germane din Franconia s-au stabilit aici, în principal din Würzburg și Bamberg.
- Între 1765 și 1771, un total de 167 de familii de coloniști au fost colonizate în Glogowatz.
- În 1767 exista deja o biserică parohială romano-catolică, dar această biserică a ars; o nouă biserică a fost construită în 1887.
- Se spune că numele Glogowatz provine de la un tâlhar sârb pe nume Glogow
- După cel de-al doilea război mondial numele oficial al satului a devenit Vladimirescu
- Hramul bisericii este sărbătorit în 16 mai.

Hellburg

- Name: deutsch Hellburg, rumänisch Șiria, ungarisch Világos
- Wahrzeichen der Gemeinde ist die Ruine einer mittelalterlichen Burg aus dem 13. Jh., die weit in die endlose Ebene hinausblickt. Die Habsburger Armee zerstörte die Festung im Jahr 1784 aus strategischen Gründen.
- Die Ansiedlung der Deutschen in Hellburg fand in den Jahren 1722-1782 statt. Die Siedler wurden teils vom Gutsherren (Baron Bohus) angeworben
- Die erste katholische Kirche der Siedler war aus Holz und Lehm. Am 15. Mai 1752 wurde eine neue Kirche dem Heiligen Johannes von Nepomuk geweiht. Diese brannte am 21. August 1834 ab. Johannes Bohus errichtete die heutige Kirche, die am 5. Mai 1839 eingeweiht wurde.
- Hellburg ist ein bekannter Weinberg
- Die Mehrheitsbevölkerung in Hellburg waren schon immer die Rumänen. Man wohnte in getrennten Ortsteilen: in Șiria die Rumänen, im Ortsteil Világos die Ungarn und die Deutschen. Beide Teile hatten eine eigene Ortsverwaltung.
- In der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts ließ die Familie Bohus das aus 30 Räumen bestehende Kastell aus Hellburg errichten.

Șiria

- Symbolul cel mai cunoscut al localității este ruina unui castel medieval din secolul al XIII-lea, care se înalță peste câmpia interminabilă. Armata habsburgică a distrus această cetate în 1784 din motive strategice.
- Coloniști germani s-au stabilit în Șiria în anii 1722-1782.
- Prima biserică catolică a coloniștilor germani era din lemn și lut. După ce prima biserică de piatră a ars în 21 august 1834, Johannes Bohus a construit actuala biserică, care a fost sfințită la 5 mai 1839.
- Șiria este un domeniu viticol renumit.
- Populația majoritară din Hellburg au fost întotdeauna românii. Locuiau în cartiere separate: românii din Șiria, ungurii și germanii din cartierul Világos. Ambele părți aveau propria lor administrație locală.
- În prima jumătate a secolului al XIX-lea, familia Bohus a construit aici un castel cu 30 de camere.

Die Story um Baronin Antonia Bohus

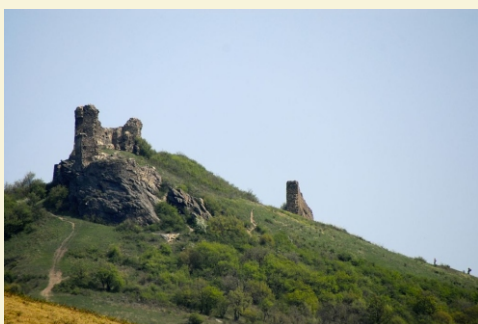
Am Fuße der Burgruine in Hellburg (Șiria) erstreckt sich auf dem einstigen Gelände der Adelsfamilie Laszlo Bohus ein mit wertvollen Bäumen geräumiger Park, auf den die Hellburger schon immer stolz waren. Mitten im Park, oberhalb einer sprudelnder Quelle, die von Rumänen, Ungaren und Deutschen als "halasto" bezeichnet wurde, stand auf einem prächtigen Sockel die Bronzestatue der Baronin Antonia Bohus, die bei der Bevölkerung der damaligen Zeit wegen ihrer wohlthätigen, karitativen, barmherzigen Taten und Handlungen sehr beliebt war. Während der kommunistischen Diktatur wurde sie zur Ausbeuterklasse gehörend eingestuft. So hat man die Bronzestatue vom Sockel geholt und nach Arad zum Einschmelzen gebracht. Für Genossen Iosif Wisarianowitsch Stalin wollte man daraus ein Denkmal errichten. Während einer Parteisitzung sprach sich ein Genosse gegen das Einschmelzen der Statue aus mit der Begründung, dass es erniedrigend wär, aus der Statue einer Ausbeuterin dem "großen" Stalin ein Denkmal zu setzen. Da auch andere Genossen die gleiche Meinung vertraten, brachte man die Statue der Baronin letztendlich nach Hellburg zurück, wo sie bis heute auf ihrem Sockel friedlich thront.

Wilhelm Hack , HOG Hellburg

Povestea baronesei Antonia Bohuş

La poalele ruinelor castelului din Șiria, pe fostul domeniu al familiei Bohus, se află un parc spațios cu copaci falnici, de care locuitorii și Șiria au fost mereu mândri. În mijlocul parcului, deasupra unui izvor, pe care românii, ungurii și germanii îl numesc „halasto”, se înalță statuia de bronz a baronesei Antonia Bohus pe un pedestal splendid. Ea era apreciată de locuitorii datorită faptelor sale caritabile. În timpul dictaturii comuniste ea a fost clasificată ca aparținând clasei exploataoare. Statuia de bronz a fost luată de la bază și adusă la Arad pentru a fi topită. Se dorea realizarea unei statuii a lui Stalin din bronzul topit. În timpul unei întâlniri de partid, un tovarăș s-a pronunțat împotriva topirii statuii pe motiv că ar fi umilitor să ridici un monument al „marelui” Stalin din statuia unui exploataor. Deoarece și alți tovarășii aveau aceeași părere, statuia baronesei a fost în cele din urmă readusă la Șiria, unde se află și în ziua de azi nevătămată pe soclul ei.

Wilhelm Hack , HOG Hellburg

Deutschantpeter

- Urkundlich als „Sancto Petrus“ bereits 1335 erwähnt
- Hier sind sehr viele archäologische Funde aus fast allen Perioden entdeckt worden, wobei der wichtigste Fund die Venus von Deutschantpeter ist, die der Jungsteinzeit (5. Jahrtausend VOR Christus) zugeordnet wird.
- 1717 lies die Türkenherrschaft in Deutschantpeter lediglich 14 verlassene Häuser zurück.
- Die ersten deutschen Siedler kamen ab 1718, 1764 wurde die Ortschaft um 34 Häuser erweitert und 1766 wurden weitere 60 deutsche Familien angesiedelt.
- Nach einem anfänglichen Bethaus, wurde dieses 1729-1738 zu einer Holzkirche umgebaut und 1774 wird die Kirche aus Stein erbaut und den Hl. Aposteln Peter und Paul als Schutzpatron geweiht.
- Kirchweihfest ist am Sonntag nach dem 29. Juni (Peter und Paul).
- Das erste öffentliche Schulgebäude in Deutschantpeter stand seit 1737 neben der ersten Kirche. 1860 wurde das heutige Schulgebäude errichtet.

Sânpetru German

- Prima atestare documentară a localității datează din 1335, atunci sub denumirea de „Sancto Petrus“.
- Aici s-au făcut multe descoperiri arheologice, din aproape toate perioadele. „Venus din Sânpetru German“ este cea mai spectaculoasă descoperire, datând din începuturile Epocii de Piatră (5.000 Înainte de Christos)/
- Când s-a sfârșit perioada ocupației turcești, localitatea însemna doar 14 case părăsite.
- Primii coloniști germani au venit începând din 1718, în 1764 localitatea a fost extinsă cu 34 Häuser iar în 1766 au venit alte 60 de familii de germani, care s-au stabilit aici.
- În 1729-1738 fosta casă de rugăciune a fost transformată într-o biserică de lemn iar în 1774 sa fost ridicată biserica de piatră, care poartă hramul Sfântului Petru și Pavel.
- Kirchweih-ul se sărbătorește în prima duminică după 29 iunie (Peter und Paul).
- Prima școală publică exista încă din 1737 și era lângă biserica.

Saderlach

- Die älteste Erwähnung der Siedlung „Zadarlaka“ fand man in den Päpstlichen Zehentlisten (Registrum decimarum papalium) 1332-1337.
- Die Ortsbesiedlung erfolgte unter österreichischer Verwaltung im Sommer 1737. Die ersten deutschen Siedler kommen aus dem Südschwarzwald (Hotzenwald) und aus den nördlichen Gebieten der Schweiz.
- 1740 wurde bereits ein erstes kleines Schulhaus errichtet und 1814 wurde eine neue große Schule gebaut.
- 1763 zählte die Bevölkerung 510 Person, wovon 258 Jugendliche und 148 Kinder zwischen 1-10 Jahre waren.
- 1778 wurde die erste kleine Kirche errichtet. 1871 baut man die heutige große Kirche, mit dem Hl. Johannes der Täufer als Schutzpatron.
- Kirchweihfest ist am ersten Sonntag nach dem 24. Juni.
- In Saderlach sprach man eine alemannische Mundart.
- Zeitweise gab es in Saderlach bis zu 10 Mühlen auf der Marosch.
- Ab dem 14. Februar 1946 wurde Saderlach stufenweise mit rumänischen Neukolonisten besiedelt.
- 2007 lebten noch 4 Personen deutscher Volkszugehörigkeit in Saderlach.

Zădăreni

- Cea mai veche atestare documentară despre așezarea „Zadarlaka“ o găsim în Registrum decimarum papalium în 1332-1337.
- Colonizarea localității a avut loc începând din vara anului 1737.
- În 1740 s-a construit deja prima școală, iar în 1814 s-a construit o școală nouă și mare.
- În 1763 localitatea avea 510 suflete, din care 258 tineri și 148 copii cu vârsta cuprinsă între 1-10 ani.
- În 1778 s-a construit o primă biserică mică. Biserica mare, care mai există și astăzi datează din 1871 și e închinată Sfântului Ioan Botezătorul.
- Kirchweih-ul se sărbătorește în prima duminică după data de 24 iunie.
- Cândva aici se învârteau până la 10 mori pe Mureș.
- Începând din 14 februarie 1946 au fost aduși coloniști români în Zădăreni.
- În 2007 mai trăiau 4 etnici germani în localitate.

Neudorf

- Der amtliche Name der Ortschaft ist auch heute immer noch Neudorf, ungarisch: Temesújfalú, serbisch: Novo Selo
- Im Jahr 1765 wurde auf Anregung des Salzeinnehmers und Administrationsrats Carl Samuel Neumann Edler von Buchholt aus Lipova auf dieser Puszta Neudorf angelegt.
- 148 deutsche Familien aus Lothringen, dem Odenwald, Franken, der Pfalz und dem Saarland wurden hier angesiedelt.
- Der damalige Gutsherr Lovasz Zsigmond unterstützte die Siedler, weil er Arbeitskraft für seine Felder brauchte. 1771 fördert er den Bau einer katholischen Kirche für die Siedler.
- Am 17. August 1809 kommt die Fürstin Maria Anna Ferdinanda von Habsburg, die Tochter des österreichisch-ungarischen Kaisers Leopold II. Nach Neudorf. Am 1. Oktober 1809 verstirbt sie hier und wird in der Krypta der Kirche begraben, wo sie auch heutzutage noch liegt.
- Ein Jahrhundert lang, am 2. Juli, zur Kirchweihfeier, öffneten die Einheimischen den Sarg, um die Gebeine der Erzherzogin Maria Anna zu sehen.
- Ein anderer lokaler Brauch gehörte den Feuerwehrleuten, die sich jedes Jahr am 2. Mai zum Fest ihres geistlichen Schutzpatrons, der Heilige Florian, am offenen Sarg der Prinzessin trafen.
- Man sagt, dass die Soldaten der Roten Armee ihre goldenen Schuhe stehlen wollten, also haben sie ihr kurzerhand die Beine abgeschnitten.
- 2005 beschloss das römisch-katholische Bistum, ihr Grab für immer zu schließen und sie ruhen zu lassen.

Neudorf

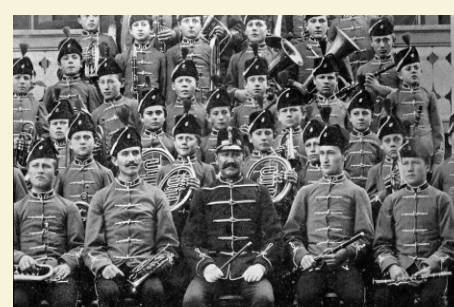
- Denumirea oficială a localității este și în limba română Neudorf; maghiară: Temesújfalú, sârbă: Novo Selo
- Un funcționar la depozitul de sare din Lipova, Carl Samuel Neumann Edler von Buchholt a promovat colonia nouă, Neudorf, care a fost întemeiată în 1765.
- 148 de familii germane din Lorena, Odenwald, Franken, Pfalz și Saarland s-au stabilit aici.
- Contele Lovasz Zsigmond, proprietarul pământurilor a sprijinit coloniștii, pentru că avea nevoie de forță de muncă pentru prelucrarea terenurilor sale. În 1771 el sprijină construirea unei biserici pentru coloniștii catolici.
- În 17. august 1809 a sosit în Neudorf arhiducesa Maria Anna Ferdinanda de Habsburg, fiica împăratului austro-ungar Leopold II, care moare aici la 1 Octombrie 1809 și este îngropată sub clădirea bisericii romano-catolice unde se află și în ziua de azi.
- Timp de un secol, în 2 iulie, la sărbătoarea hramului bisericii, localnicii deschideau sicriul, pentru a vedea osemintele arhiducesei Maria Anna.
- Un alt obicei local aparține pompierilor, care se întâlnesc în fiecare an pe data de 2 mai, de sărbătoarea patronului lor spiritual Sfântul Florian, la sicriul deschis al prințesei.
- Se spune că soldații Armatei Roșii au vrut să-i fure încălțările de aur, așa că i-au tăiat picioarele.
- În anul 2005, Episcopia Romano-Catolică a decis să oprească acest obicei.

Sanktanna (Sântana rumänisch, Újszentanna ungarisch)

- Sanktanna ist der drittgrößte Ort des Kreises Arad und wurde im Jahr 2004 in den Rang einer Stadt erhoben.
- Die aus der Steinzeit stammenden Funde auf der Gemarkung von Sanktanna sind gültige Beweise für die Annahme, dass in dieser Gegend schon in der Steinzeit, vor 4000 Jahren, Menschen lebten.
- Baron Jakob de Bibich wird als Gründer und Kolonisator der Gemeinde Sanktanna genannt. Er war Grundherr über alle Ländereien in der Region Zarand, gründete die Marktgemeinde Sanktanna in Anlehnung an das Besiedlungsprogramm des Banats von Kaiserin Maria Theresia, verabschiedet durch das ungarische Parlament im Jahr 1723 in Bratislava.
- Über die Besiedlungen der Gemeinde Sanktanna gibt es zwei zusammenfassende Dokumentationen: Andreas Oster nach, war 1742 das Gründungsjahr der Gemeinde Sanktanna; Jakob Hübner nach sind die Ersten Siedler schon 1736 eingetroffen
- Die Planer des Wiener Ärars entwarfen den Dorfplan für Sanktanna nach dem Schachbrettmodell, so wie viele Siedlungen aus dem Banat: die Planer legten in der Mitte des Dorfes einen überdimensionalen Marktplatz an, um den sich die quadratischen Parzellen gruppieren
- Der erste Geburteintrag im Kirchenbuch der Pfarrei Sanktanna datiert aus dem Jahr 1748, aber der erste Eintrag mit einem eindeutigen deutschen Geburtsnamen ist im Jahr 1752 erfasst.
- Im Jahr 1858 fand ein großer Dorfbrand statt, der über 1200 Häuser zerstörte, darunter auch die römisch-katholische Kirche. Da der Brand am 2. Mai stattgefunden hatte, erklärte das Pfarramt von Sanktanna den Tag des hl. Florian (Beschützer vor Feuerbrunst) am 4. Mai zum örtlichen, kirchlichen Feiertag, zur Erinnerung an die Brandkatastrophe vom Jahr 1858, der bis zum II. Weltkrieg mit Ehrfurchteingehalten wurde.
- Die neue Mutter Anna Kirche wurde im Jahr 1868 fertiggestellt
- Es gibt auch eine zweite römisch-katholische Kirche, die Herz Jesu Kirche, die 1936 eingeweiht wurde.
- Lambert Steiner (1837-1914) war der Erste Kapellmeister der Welt der Konzerte auf drei Kontinente aufgeführte
- Bekannte Feste sind das Maibaumfest, welches im letzten Sonntag im Mai gefeiert wird und die Kirchweih, um das Fest der Heiligen Anna (Ende Juli, Anfang August) herum.

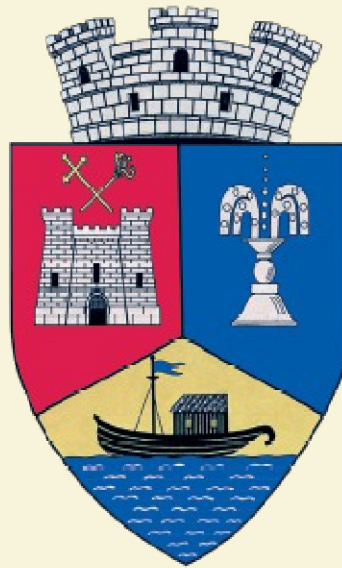
Sântana

- Sântana a fost numit oraș în 2004.
- Descoperirile din epoca de piatră din această zonă confirmă presupunerea că oamenii locuiau aici încă din epoca de piatră, acum 4000 de ani.
- Baronul Jakob de Bibich este numit ca fondator și colonizator al comunității Sântana. El a fost proprietarul tuturor pământurilor din regiunea Zărând.
- Există două documente care numesc anul înființării localității: Potrivit lui Andreas Oster, 1742 a fost anul în care a fost înființată comunitatea Sântana; potrivit lui Jakob Hübner, primii coloniști au sosit deja în 1736.
- Așezarea a fost proiectată după modelul tablelor de șah, ca multe așezări din Banat: o piață supradimensionată în mijlocul satului, în jurul căreia sunt grupate parcelele pătrate.
- Primul botez înregistrat al parohiei Sântana datează din 1748, dar prima înregistrare cu un nume de fată germană clar este din 1752.
- În 1858 a avut loc un mare incendiu, care a distrus peste 1200 de case, inclusiv clădirea bisericii. Întrucât incendiul a avut loc pe 2 mai, ziua de 4 mai, ziua Sfântului Florian (protector împotriva incendiilor) a fost declarată sărbătoare locală a bisericii, în memoria dezastrului din 1858.
- Noua biserică închinată Sfintei Anna a fost finalizată în 1868.
- Sântăneanul Lambert Steiner (1837-1914) a fost primul dirijor din lume care a susținut concerte pe trei continente.
- Sărbători cunoscute mai sunt Sărbătoarea Pomului de Mai (în ultima duminică a lunii mai) și Kirchweih-ul, sărbătorit la sfârșitul lunii iulie, începutul lunii august.

Lipova

- Die erste urkundliche Erwähnung Lipovas datiert aus dem Jahr 1285 unter dem Namen "Leipoa"
- 1325 errichtete Karl Robert von Anjou hier ein Minoritenkloster und eine katholische Kirche.
- In der Zeit wurde Lipova auch zum bedeutendsten Wirtschafts- und Handelszentrum des Arader Komitats und besaß eine Salzkammer sowie eine Münzprägestätte.
- 1529 wurde Lipova zur Königlichen Freistadt erhoben.
- 1724 fand die erste Ansiedlung mit 200 Deutschen Familien aus Bayern und Sachsen statt. Auch in den Jahren 1764, 1780 und 1784 wurden weitere deutsche Familien in Lipova angesiedelt.
- 1880 wird Bad Lipova zum Kurort erklärt.
- Der 29. Juni, Fest der Apostelfürsten Peter und Paul, war der Wallfahrtstag der Gläubigen von Lipova nach Maria Radna.

Lipova

- Prima mențiune scrisă despre Lipova datează din 1285 sub denumirea de „Leipoa”
- În 1325, Karl Robert von Anjou a construit aici o mănăstire minorită și o biserică catolică.
- În acea perioadă, Lipova a devenit și cel mai important centru economic și comercial al județului Arad și avea o salină și o monetărie.
- În 1529 Lipova a fost proclamat oraș liber regesc.
- În 1724 a sosit primul val de coloniști: 200 de familii germane din Bavaria și Saxonia. În 1764, 1780 și 1784 alte familii germane s-au stabilit la Lipova.
- În 1880 Băile Lipova a fost declarată stațiune.
- 29 iunie, sărbătoarea apostolilor Petru și Pavel, era ziua pelerinajului comunității germane din Lipova spre Maria Radna.

Maria Radna

- Maria Radna ist der bedeutendste Wallfahrtsort im Südosten Europas
- Der Ortsname kommt aus dem slawischen Wort „ruda“, welches sich durch „Metall“ übersetzen lässt und wurde zum ersten Mal 1440 urkundlich erwähnt.
- 1520 lässt eine fromme Witwe die erste Kapelle am Berg zu Radna errichten.
- Eine Legende besagt, dass während der Türkenherrschaft ein türkischer Soldat hinauf zur Kirche reiten wollte, der Huf seines Pferdes im Stein versank, worauf er am Weiterreiten gehindert wurde. Der Stein mit dem Hufabdruck und die Malerei ist an der rechten Seitenwand der Kirche zu sehen.
- 1935: Über 73.000 Pilger, die höchste Anzahl von Pilgern in der Geschichte Maria Radnas, wallfahrten zusammen mit dem Diözesanbischof Dr. h. c. Augustin Pacha nach Maria-Radna, viele davon zu Fuß.
- Am 1. Oktober 2003 verlassen die Franziskaner, wegen Nachwuchsmangel, nach einer mehrere Jahrhunderte dauernder Präsenz, das Kloster Maria Radna und überlassen die Verantwortung für das gesamte kirchliche Leben dem Diözesanklerus.
- Papst Johannes Paulus II. verleiht der Wallfahrtskirche von Maria-Radna den Titel „Basilica Minor“

Maria Radna

- Maria Radna este cel mai important loc de pelerinaj din sud-estul Europei
- Denumirea provine de la cuvântul slav „ruda”, „metal”, iar prima atestare documentară datează din 1440.
- În 1520 o văduvă evlavioasă a construit prima capelă pe dealul din Radna.
- Legenda spune că în timpul ocupației turcești, un soldat turc a încercat să intre cu calul în biserică, însă copita calului său s-a scufundat în piatră. Piatra cu amprenta copitei și pictura pot fi văzute pe peretele din dreapta al bisericii.
- 1935: Peste 73.000 de pelerini, cel mai mare număr de pelerini din istoria Mariei Radna, au mers în pelerinaj împreună cu episcopul eparhial Dr. H. c. Augustin Pacha către Maria-Radna, mulți dintre ei pe jos.

- La 1 octombrie 2003, călugării Franciscani au părăsit mănăstirea după o prezență de câteva secole și au lăsat responsabilitatea pentru întreaga viață bisericească clerului eparhial.
- Papa Ioan Paul al II-lea acordă bisericii de pelerinaj Maria Radna titlul de „Basilica Minor”

Pankota

- Der Name Pankota soll laut neuesten Erkenntnissen auf das lateinische „pan cubitum“, was „Bergecke“ heißt, basieren.
- Laut der Monographie von Marki Sandor gab es 1216 auf dem jetzigen Territorium von Pankota ein Benediktiner Kloster und man nimmt an, dass sich die Menschen um dieses Kloster herum angesiedelt haben.
- Im Rahmen des Ersten Schwabenzuges lassen sich 1776 46 reichsdeutsche Familien in Pankota nieder und 1817-1818 kommen Auswanderer aus Baden-Württemberg und Rheinland-Pfalz dazu.
- Der Bau der katholischen Kirche hat 1806 begonnen und wurde 1807 beendet. Die Kirche wurde am 29. Oktober 1807 geweiht. Das Kirchweihfest findet traditionell Mitte August statt.
- Ab 1782 gab es eine katholische Schule in Pankota.
- Hauptbeschäftigung der Bewohner war die Landwirtschaft und nach dem Ersten Weltkrieg wurde hier eine Möbelfabrik gegründet, die bis 1989 der wichtigste Arbeitgeber im Ort war.
- In der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts wurde Pankota der größte Marktort des Arader Komitats.
- Bei der deutschen Mundart in Pankota handelt es sich um eine südfränkisch-alemannische Mundart.

Pâncota

- Conform ultimelor studii se pare că numele Pâncota provine de la latinul „pan cubitum“, ce înseamnă „colț de deal”.
- Marki Sandor menționează în monografia sa, că în anul 1216 se afla o abateie benedictină pe teritoriul actualului oraș și se presupune că locuitorii s-au stabilit în jurul acestei mănăstiri.
- În 1776 se stabilesc 46 de familii din Germania în Pâncota iar între 1817-1818 li se mai alătură migrații Baden-Württemberg și Rheinland-Pfalz.
- Construcția clădirii bisericii a început în 1806 și a fost finalizată în 1807. Biserica a fost sfințită în 29. Oktober 1807, dar sărbătoarea de Kirchweih are loc în mijlocul lunii august.
- Din 1782 exista o școală catolică în localitate.
- Ocupația principală a locuitorilor era agricultura, însă după Primul Război Mondial a fost înființată o fabrică de mobilă, care a rămas până în 1989 principalul angajator din Pâncota.
- În a doua jumătate a sec. 19 Pâncota era cea mai mare piață a comitatului Arad.

Neuarad

- 1.332 gab es auf dem Gebiet von Neuarad die Ortschaft Apache - erwähnt in den Matrikel der Tschanader Diozöse
- 1661 entstand am selben Ort die Ortschaft Yeni Varat (Neuarad)
- 1685 deutsche Reichssoldaten lassen sich in den Neuarader Weingebieten (Richtung Sag) nieder
- 1718 Basis für das heutige Neuarad (als Nebengebiet der Stadt Orod)
- 1720 1723 erste grössere Ansiedlung mit ersten deutschen Kolonisten
- 1725 wurde die erste Kirche aus Stein erbaut, musste 1812 abgerissen werden da sie zu klein und instabil war.
- 1823 wurde die heutige Kirche erbaut, die Baukosten trug die adlige Bierbraubesitzer-Familie Lovasz de Ötvenes.
- Ab 1725 gab es nachgewiesen eine Lehrkraft in Neuarad
- Ab 1897 Ordensniederlassung der Notre-Dame-Nonnen, diese unterrichteten an der Mädchenschule
- 1948 wurde aus der Gemeinde Neuarad ein Stadtteil von Arad
- 1923 Einweihung der heutigen 5 Glocken aus dem Kirchturm
- Kirche ist dem Namen der Allerseligsten Jungfrau Maria geweiht (12. September).
- Kirchweih wird meist am Sonntag vor oder nach dem 12 September gefeiert.
- Die Kirche besitzt Knochenpartikel des HI Franz Xaver aus dem Jahr 1712
- Der Friedhof wurde 1771 eingeweiht
- Das Leben war von Landwirtschaft, Viehzucht, Gartenbau aber auch von Handwerk und Gewerbe geprägt.
- Bekannt war Neuarad im gesamten Banat für Gemüse
- Die Neuarader Mundart ist ein Mischdialekt .. Siedler aus verschiedenen Regionen und

Aradul Nou

- În 1.332 estemenționatsatulApache din zonaAraduluiNouînregistreleparhieiCenad
- În 1661, satulYeniVarat (AradulNou) a fostînființatînacelašiloc
- 1685: soldațiiimperialigermani se stabilescînregiunileviticole ale AraduluiNou (spre Sag)
- În 1718 se pun bazelelocalității de astăzi (cazonăsecundarăaorașuluiOrod).
- Întreanii 1720 - 1723 soseseprimiicoloniștigermani.
- Prima biserică de piatră a fostconstruităîn 1725 și a trebuitdemolatăîn 1812 deoarece era preamicășiinstabilă.
- Bisericaactuală a fostconstruităîn 1823; costurile de construcție au fostsuportate de familianobilă a producătorilor de bereLovasz de Ötvenes.
- În 1725 estemenționatăactivitateaunui profesorînAradulNou. Limba de predare era germana.
- Din 1897 maicile Notre-Dame s-au stabilitaici. Ele au predat la școala de fete.
- În 1948 AradulNoudevinecartier al Aradului
- 1923 are locinaugurareacelor 5 clopote de astăzi din turnulbisericii
- BisericaesteînchinatăPreasfinteiFecioare Maria (12 septembrie).
- HramulBisericii se sărbătoreșteduminicăînaintesau după 12 septembrie.
- Preocupărileprincipale ale locuitorilor au fost:agricultură, creșterevitelor, horticultură, darșimeșteșugurișimeserii.
- AradulNou era renumitînintreagaregiune a Banatuluipentrucultivareaalegumelor.
- Dialectulgerman din AradulNoueste un dialect mixt cu influențe din diferite regiuni.

Schöndorf

- Schöndorf liegt 17 km südöstlich von Arad, am linken Maroschufer
- 1723 hieß der Ort „Sefdin“. 1768 gab der Kaiser sein Einverständnis den Namen zu „Schöndorf“ zu ändern.
- Das Dorf wurde 1764/1766 mit Deutschen besiedelt. Diese kamen vorwiegend aus dem Rheinland, aus Baden-Württemberg, aus Luxemburg und aus Lothringen.
- Leiter der Ansiedlung war auch hier der Beamte des Lippaer Salzamtes Carl Samuel Neumann Edler von Buchholt.
- Das Gebäude der Kirche, das heute noch steht, wurde 1815-1825 erbaut und am 29. September 1825 dem Heiligen Erzengel Michael geweiht. Kirchweih feiert man immer am ersten Sonntag im Oktober.
- Das heutige Schulgebäude stammt aus dem Jahre 1866.
- Hauptbeschäftigungen der Bewohner waren Landwirtschaft, Viehzucht, es gab auch Weingärten, Tabak- und Hanfanbau wurde betrieben und nach der Enteignung verstärkt die Korbflechterei.

Frumușeni

- În 1723 localitatea încă se numea „Sefdin“. În 1768 împăratul și-a dat consimțământul pentru a schimba numele în „Schöndorf“. Azi denumirea oficială a localității este Frumușeni.
- Satul a fost colonizat cu familii germane în perioada 1764/1766. Acestea au venit în principal din Renania, Baden-Württemberg, Luxemburg și Lorena.
- Responsabil pentru colonizare a fost și aici tot Carl Samuel Neumann Edler von Buchholt.
- Clădirea bisericii catolice actuale a fost construită în 1815-1825 și poartă hramul Sfântului Arhanghel Mihail. Kirchweih-ul se sărbătorește în prima duminică a lunii octombrie.
- Clădirea actuală a școlii datează din 1866.
- Principalele ocupații ale sătenilor au fost agricultura, creșterea animalelor, dar și viticultura, cultivarea tutunului și a cânepei, iar după expropriere mai ales împletitul coșurilor, meșteșugul împletitului.

Kleinsanktnikolaus:

- Kleinsanktnikolaus wurde, zum Unterschied anderer deutscher Dörfer im Banat, nicht von Deutschen gegründet. Die ersten Bewohner waren Serben und Rumänen, wobei es die erste namentliche Erwähnung bereits 1471 gab, die Ortschaft aber während der Türkenherrschaft zerstört wurde.
- 1725 wird in Kleinsanktnikolaus eine Kaserne eingerichtet, da die Ortschaft an der habsburgischen Militärgrenze liegt.
- Die ersten Deutschen kommen erst 1812 nach Kleinsanktnikolaus. Sie kommen aus anderen schon bestehenden Gemeinden wie Orzydorf, Deutschsanktpeter, Schöndorf, Bruckenua u.a., wobei die meisten aus Neuarad sind, weil sie hier günstig Land ankaufen können. 1830 sind bereits 166 deutsche Einwohner in Kleinsanktnikolaus sesshaft.
- 1825 öffnet die erste Schule, die sich in einem Bauernhaus befand; sie blieb bis 1941 eine katholische Konfessionsschule. 1879 wird ein Schul- und Bethaus erbaut.
- 1900 sind die Deutschen die größte Volksgruppe im Ort. Es gibt 103 schulpflichtige Kinder.
- 1950 wurde Kleinsanktnikolaus der Kreishauptstadt Arad angegliedert
- Bis 1990 haben die meisten Deutschen Kleinsanktnikolaus verlassen
- Die Kirche St. Josef wurde am 25. September 1938 geweiht, allerdings war die Außenseite des Gebäudes erst 1954 fertig. Die Kirchweih wird aber am ersten Sonntag im Oktober gefeiert.
- Die spezifische Mundart: bayrisch mit fränkischem Einschlag
- Im Gegensatz zur Nachbargemeinde Neuarad, wo ein großer Teil der Bevölkerung in der Landwirtschaft beschäftigt war, waren die Bewohner von Kleinsanktnikolaus eher Gewerbetreibende und Händler.
- Es gab sämtliche Vereine: einen Feuerwehrverein, den Männergesangsverein „Gloria“ 1884, den Mädchenkranzverein, den Rosenkranzverein, den Katholische deutsche Frauenverein, den Jagdverein und den Neuarader Leichenverein.
- In Kleinsanktnikolaus gab es keine Bläsertradition und daher auch keine eigene Blaskapelle. Man hatte lieber an „Schrammelmusik“ seinen Spaß, was eigentlich Tanzmusik der 20er, 30er und 40er Jahre war.
- Traditionelle Feste im Jahr: die Wallfahrt nach Maria Radna, Traubenall, Fasching/Maskenball, Trachtenball usw. und natürlich die Kirchweih.

Sännicolau Mic:

- Sännicolau Mic nu a fost înființat de coloniștii germani, ci exista deja la venirea lor. Prima atestare documentară datează din 1471, dar localitatea respectivă a fost distrusă în vremea ocupației turcești. Primii locuitori au fost români și sârbi.
- În 1725 a fost construită o garnisoană aici, deoarece Sännicolau Mic se afla la granița imperiului.
- Primii germani se stabilesc în 1812 aici. Ei vin din alte localități germane, cum ar fi Orșoara, Sânpetru German, Frumuseni, Pișchia etc., iar majoritatea vin din Aradul Nou, deoarece pământul e mai ieftin aici. În 1830 Sännicolau Mic are 166 de locuitori de etnie germană.
- În 1825 se deschide prima școală într-o casă țărănească; aceasta rămâne până în 1941 școală confesională catolică. În 1879 se construiește o clădire nouă care servește drept școală și casă de rugăciune.
- În 1900 majoritatea locuitorilor sunt germani și există 103 copii de vârstă școlară.
- În 1950 Sännicolau Mic devine cartier al municipiului Arad.
- Până în 1990 majoritatea etnicilor germani au părăsit localitatea.
- Biserica St. Josef a fost sfințită în 25. septembrie 1938, însă partea exterioară a bisericii nu a fost finalizată până în 1954. Hramul Bisericii se sărbătorește în prima duminică din octombrie.
- Locuitorii din Sännicolau Mic erau mai degrabă comercianți, decât producători de bunuri agricole.
- Existau asociații: Asociația Pompierilor, Corul bărbătesc „Gloria“ 1884, Mädchenkranzverein, Asociația Rosariului, Asociația Femeilor Germane Catolice, Asociația Vânătorilor și Asociația de Întrajutorare pentru înmormântare.
- Sännicolau Mic nu avea o fanfară proprie, se prefera mai mult „Schrammelmusik“, care era de fapt muzică de dans din anii 20, 30 și 40.
- Sărbători tradiționale de peste an: Pelerinajul la Maria Radna, Balul Strugurilor, Fărșangul/Bal mascat și desigur Kirchweih-ul.

Paulisch

- Paulisch liegt am rechten Maroschufer und ist cca. 25 km von der Kreishauptstadt Arad entfernt.
- Das Gebiet war schon in der Frühsteinzeit bewohnt, was archäologische Ausgrabungen belegen.
- Die ersten urkundlichen Erwähnungen stammen aus dem Jahr 1333 unter dem Namen Paululese.
- Eine der wichtigsten Beschäftigungen in Paulisch ist der Weinbau. Paulischer Weine werden wegen ihrer guten Qualität sehr geschätzt.
- Paulisch hat, durch die heldenhaften Widerstandskämpfe der „Radnaer Unteroffizierschule“ im Herbst des Jahres 1944 gegen die Faschistischen Truppen, „Geschichte geschrieben“. Unweit des Ortsbeginns befindet sich das Ehrenkmal, das die Erinnerung an die gefallenen Unteroffizierschüler aufrechterhalten soll.

Păuliș

- Localitatea Păuliș este situată aproximativ la 25 km de reședința de județ Arad.
- Descoperiri arheologice demonstrează că zona a fost locuită încă din epoca de piatră.
- Primele atestări documentare sunt din anul 1333, unde localitatea se află sub numele Paululese.
- Păuliș este o zonă viticolă, iar vinurile produse aici sunt foarte apreciate.
- Localitatea Păuliș a „scris istorie“ în toamna anului 1944, când elevii de la Școala de Subofițeri de la Radna au opus rezistență trupelor fasciste. Aproape de intrarea în localitate este Monumentul de la Păuliș, monument dedicat subofițerilor care zăcut în luptă

Deutschpereg

- Die Ortschaft wurde 1241 zum ersten Mal urkundlich erwähnt.
- Die Gemeinde Deutschpereg im Jahre 1852 unter der Regierung von Kaiser Franz Josef I. gegründet. In diesem Jahr wurden 189 deutsche Familien aus Nieder- und Oberösterreich hier angesiedelt.
- Ein Schulhaus wurde 1853 erbaut und diente auch als Bethaus.
- Eine Kirche wurde erst am 15. Oktober 1879 der Heiligen Theresia von Avila geweiht.
- Großpereg war für seine Pferdezucht bekannt. Sowohl die ungarische als auch die rumänische Armee kauften für ihre Kavallerie und Artillerie im Banat die Pferde in Großpereg ein.
- Außer der Pferdezucht war die Landwirtschaft die Hauptbeschäftigung im Ort und natürlich gab es die gängigen Handwerker im Dorf: Wagner, Schmied, Zimmermann, Schuhmacher, Metzger usw.
- Kirchweih wird immer am ersten Sonntag nach dem 15. Oktober gefeiert.

Peregul Mare

- Prima atestare documentară în anul 1241.
- Localitatea a fost întemeiată în 1852 sub guvernarea împăratului Franz Josef I. În anul s-au stabilit aici 189 de familii germane din Austria.
- Școala a fost construită în 1853 și a funcționat și drept casă de rugăciune.
- Biserica a fost sfințită la 15 octombrie 1879 și are drept protector pe Sfânta Theresia de Avila.
- Peregul era renumit pentru caii săi. Atât armata maghiară, cât și celeromâne au cumpărat de aici cai pentru cavaleria și artileria lor.
- Pelângă creșterea cailor, agricultura era ocupația principală în sat și, desigur, existau și meseriile uzuale: rotar, fierar, tâmplar, cizmar, măcelar etc.
- Kirchweih-ulestesărbătorit în toată ziua în prima duminică după 15 octombrie.

Sanktmartin

- Die Ansiedlung von Sanktmartin (1724) hatte, im Gegensatz zu den Kolonisationen des Banats privaten Charakter, durch den Baron Johann Georg Harruckern (1664 -1742) und seinen Sohn Franz von Harruckern, der Sanktmartin 1744 zum zweiten Mal besiedelte.
- Am 13. Februar 1750, 26 Jahre nach der Ansiedlung, wurde die Filiale Sanktmartin zur selbstständigen Pfarrei erhoben.
- Diese Erste Steinene Kirche ließ Franz von Harruckern 1755/1757 bauen, die 1756 zu Ehren des Heiligen Martin feierlich eingeweiht wurde. Die Kirchweih feiert man daher am 11. November.
- Hauptbeschäftigung der Bewohner war die Landwirtschaft, es gab aber auch Handwerker, Kaufleute, zwei Mühlen und eine Holzhandlung.
- 1901 wurde die Konsumgenossenschaft gegründet und 1930 die Erzeuger- und Absatzgenossenschaft, die vor allem die Milchwirtschaft und die Schweinezucht ankurbelte.
- Ab 1938 gab es die Kreditgenossenschaft, die durch günstige Darlehen ebenfalls die Wirtschaft förderte.

Sânmartin

- Spre deosebire de colonizarea Banatului, colonizarea localității Sânmartin în 1724, a avut un caracter privat: baronul Johann Georg Harruckern (1664-1742) și fiul său Franz von Harruckern, care a adus un alt val de coloniști germani în 1744 erau proprietarii terenurilor și au organizat și plătit venirea coloniștilor.
- La 13 februarie 1750, la 26 de ani după venirea primilor coloniști germani, Sânmartin a devenit parohie romano-catolică independentă.
- Franz von Harruckern a construit prima biserică de piatră în 1755/1757, care a fost inaugurată în 1756 în cinstea Sfântului Martin. Hramul Bisericii se sărbătorește așadar în 11 noiembrie.
- Principala ocupație a locuitorilor era agricultura, dar existau și meșteșugari, negustori, două mori și un magazin de cherestea.
- Cooperativa de consum a fost înființată în 1901 iar în 1930, cooperativa de producători și vânzări, care a stimulat în primul rând industria lactatelor și creșterea porcilor.
- Din 1938 a existat o cooperativă de credit, care a stimulat economia prin împrumuturi ieftine.

Traunau

- Amtlicher Name ist seit 1947 Aluniș; der ungarische Name ist Cseralja
- Traunau wurde 1785 gegründet, als ca. 100 Familien hier ansässig werden.
- Der Name des Dorfes geht auf die Gemahlin des zur Gründungszeit amtierenden Kammerpräsidenten Baron Orczy, Gräfin Traun zurück.
- Am 26. Juni 1807 wird Traunau zu einer selbstständigen Pfarrei.
- Am 7. November 1839 wurde die heutige Kirche eingeweiht. Als Reliquie wurde ein Splitter vom heiligen Kreuze Christi in einem Partikel in den Hochaltar eingeführt.
- Ein Schulgebäude wurde gleich nach der Ansiedlung errichtet, dieses musste aber auch als Pfarrwohnung und vorläufige Kirche dienen. 1840 wurde die Eckschule erbaut, die seit 1947 als orthodoxe Kirche dient, 1847 und 1908 wurden dann weitere zwei Schulgebäude gebaut.
- Hauptbeschäftigung war die Landwirtschaft.
- Um 1900 herum verließen ca. 500 Traunauer das Dorf und gingen nach Amerika. Ein Viertel davon kehrte mit dem verdienten Geld zurück in die Heimat.
- Es gab auch hier sämtliche Vereine: ein Schützenverein, ein Musikverein, ein Gesangverein, ein Bauernverein, ein Leseverein, ein Gewerbeverein und sämtliche Jugendvereine. In den 30er Jahren wurde ein Fußballverein und eine Freiwillige Feuerwehr gegründet.

Aluniș

- Din 1947 denumirea oficială a localității este Aluniș; numele german este Traunau, numele maghiar este Cseralja
- Aluniș a fost întemeiat în 1785. Aproximativ 100 de familii de etnie germană s-au stabilit atunci aici.
- Numele satului provine de la soția baronului Orczy, contesa Traun.
- La 26 iunie 1807, Traunau devine parohie independentă.
- La 7 noiembrie 1839, biserica de astăzi a fost sfințită. Ca o relicvă, un fragment din sfânta cruce a lui Hristos se află în altarul mare.
- O școală a fost construită imediat după colonizare, însă aceasta servea și drept casă parohială și biserică temporară. Școala din colț a fost construită în 1840, însă din 1947 clădirea a devenit biserică ortodoxă. Alte două școli au fost construite în 1847 și în 1908.
- Principala ocupație a locuitorilor a fost agricultura și pe lângă aceasta meseriile tradiționale.
- În jurul anului 1900 aproximativ 500 de oameni din Aluniș pornesc spre America. Un sfert dintre ei s-au întors acasă cu banii câștigați și au investit în case, pământ și utilaje agricole.
- De-a lungul timpului s-au înființat diverse asociații: un club de tir, un club de muzică, o societate corală, o asociație a fermierilor, un club de lectură, o asociație de comerț și diverse asociații de tineret. Un club de fotbal și o brigadă de pompieri voluntari au fost fondate în anii 1930.

Neupanat

- Seit 1948 ist der amtliche Name Horia.
- Hier gab es bereits 1333 eine Gemeinde, die ist aber spätestens während der Türkenherrschaft von ihren Bewohnern verlassen worden.
- 1786-87 wurden hier auf Anordnung des Kaisers Joseph II. 150 Bauernhäuser gebaut und etwa 700 Kolonisten ließen sich hier nieder.
- Ab 1797 war Neupanat eine eigenständige Pfarrei.
- Eine Kirche wurde zwischen 1819-1825 gebaut und am 27. November 1825 geweiht.
- Der heilige Wendelin war bis 1825 Kirchenpatron von Neupanat. Bis 1825 wurde am Sonntag nach dem 20. Oktober das Kirchweihfest gefeiert. Seit 1825 der Hl. Ignatius von Loyola. Kirchweihfest ist am 31. Juli.
- Der zweite Schulmeister im Ort, Nikolaus Klemens, unterrichtete im Schuljahr 1800/01 bereits 128 Kinder in einen Klassenraum.
- 1843 siedeln 30 Neupanater Familien nach Baumgarten (Fakert) um, weitere besiedeln Zipar, Sentlein und Neu-Zimand.
- 1904 (bis 1914) ziehen an die 200 Neupanater Familien in die USA (z.B. nach Chicago, Portland, North Dakota und Pennsylvania). 1923-35 ziehen weitere 120 Familien in die USA, nach Kanada, Argentinien, Brasilien, Paraguay, Uruguay usw.
- Die Mundart ist ein Rheinfränkischer Dialekt

Panatul Nou/Horia

- Din 1948 localitatea se numește Horia.
- Încă din 1333 existat o localitate în acest teritoriu.
- Între 1786 și 1787 au fost construite 150 de casele ordinului împăratului Iosif al II-lea și aici s-au stabilit aproximativ 700 de coloniști.
- În 1797 Panatul Noua devenit o parohie independentă.
- Biserica a fost construită între 1819-1825 și sfințită la 27 noiembrie 1825.
- Sf. Wendelin a fost patronul bisericii până în 1825, iar Hramul Bisericii era sărbătorit duminică de după 20 octombrie. Din 1825 Sfântul Ignatie de Loyola este considerat protectorul bisericii, iar Kirchweih-ul se sărbătorește pe 31 iulie.
- Al doilea învățător din localitate, Nikolaus Klemens, predă în anul școlar 1800-1801 la 128 de elevi, toți într-o singură sală de clasă.
- În 1843, 30 de familii de coloniști germanidin Horia întemeiază Baumgarten (Fakert)/Livada, altele se mută la Țipar, Sânleani și Zimandul Nou.
- În 1904 (până în 1914) aproximativ 200 de familii emigrează în SUA (în Chicago, Portland, Dakota de Nord și Pennsylvania). 1923-35 alte 120 de familii pleacă în SUA, Canada, Argentina, Brazilia, Paraguay, Uruguay etc. Unii se mai întorc acasă, alții își construiesc un viitor peste ocean.
- În 2002 mai trăiau 40 de etnici germani în Horia.

Zipar

- Ursprünglich hieß der Ort „Szapary Sziget“, nach dem Namen des damaligen Finanzministers, Graf Szapary Gyula.
- Anstelle der heutigen Ortschaft, lag ein Wald, der um 1340 teilweise abgeholzt wurde und das dadurch entstandene Feld wurde vom Staat verpachtet.
- 1883 wurden 156 Ungarn aus Almaş Iratoş, 16 Slowaken aus der Gemeinde Tokfalyu und 127 Deutsche aus der Gemeinde Deutsch Zerne, die die Kolonialisierung beantragten, hier angesiedelt und so entstand das Dorf Zipar.
- Die Grundstücke und Häuser wurden durch Auslosung zugeordnet, wobei jeder Haushalt ca. 0,5 Joch in der Ortschaft und 4,75 Joch Feld bekam.
- Bei der Volkszählung von 1900 hatte Zipar 2156 Einwohner, wovon 490 Deutsche waren.

Țipar

- Inițial, localitatea Țipar a fost numită Szapary Sziget de la numele grofului Szapary Gyula, ministru de finanțe din vremea aceea
- Pe locul așezării de azi, era pădure care, pe la 1340 a fost în parte defrișată, iar pământul a fost dat în arendă de către stat.
- În 1883 156 de maghiari din Almaş Iratoş, 16 slovaci din comuna Tokfalyu și 127 germani din comuna Nemet Czernya, înaintând cereri de colonizare, au fost așezați pe aceste locuri și s-a născut satul Țipar.
- Loturile de pământ și locurile de casă au fost stabilite prin tragere la sorți, fiecare cap de familie primind cca. 0,5 iugăre intravilan și 4,75 iugăre extravilan.
- La recensământul din 1900 Țiparul avea 2156 de locuitori, din care 490 erau germani.

